

Inge Belamarić
BOGATA ŽETVA KLASIČARA:
310. obljetnica Klasične gimnazije

Ut sementem feceris, ita metes.

Cicero, De oratore II IX V, 261

Kad je 1975. godine ukinuta splitska Klasična gimnazija „Natko Nodilo” - jedinstveni bio-rezervoar naše kulture i umjetnosti, prirodnih i društvenih znanosti - činilo se da su tom herostratskom odlukom izbijeni temelji jedne od najvažnijih odgojnih i obrazovnih institucija u Hrvatskoj. Danas pak slavimo dvadesetgodisnjicu njene obnove, rezimiramo proteklo djelovanje, vrijeme u kojemu su izrasle nove, jednako zrele i sposobne generacije iz kojih već strše, na mnogim mjestima u Hrvatskoj i svijetu, uspješni i ugledni liječnici, profesori, arhitekti, fizičari... Današnja I. gimnazija obnovljena je 1991., dakle u doba prvih demokratskih izbora i uspostave samostalne Hrvatske. Ona je sljednica glasovite splitske klasične gimnazije, koja je s današnjom Nadbiskupijskom klasičnom gimnazijom imala zajednički izvor u sjemenišnoj Klasičnoj gimnaziji koju je “cum totius urbis gaudio” utemeljio nadbiskup Stjepan Cosmi davne 1700. godine. Obje su škole otada prošle i sjajne i teške trenutke, bivajući često utočištem jedna drugoj. Ali, naša je želja ovdje, *paucis verbis*, osvjetliti taj dvadesetgodisnji period formiranja I. jezične i klasične gimnazije u Splitu, a već atributi njena naslova upućuju da je to škola s jedinstvenim obrazovnim kurikulumom u Hrvatskoj, s dva klasična i četiri jezična razreda po generaciji. Druge državne škole u Hrvatskoj takva kombinirana programa nemaju.

Obnovljenom programu njenih klasičnih odjela gimnazije (to su oni nekoć glasoviti A i B razredi) uspjeli smo pridodati i nove sadržaje, primjerene našem vremenu, potrebama i očekivanjima današnjih učenika. Danas mladi klasičar tijekom prve godine, slijedeći onu staru *Historia est magistra vitae*, upoznaje antičke korijene nacionalne humanističke baštine, obilazi Dioklecijanovu palaču, otkriva blago Arheološkog muzeja koji je nam je živi praktikum u

neposrednom susjedstvu, prati stope Marulića i Papalića po antičkoj Saloni... Na samom početku druge godine učenja, evo ga, nakon višetjednih priprema, na putu u Rim gdje razgleda po pomno razrađenom itineraru sugestivne arheološke ostatke luke starog Rima u Ostiji, njezin teatar, forum, malu ribarnicu; silazi u etuščanske grobnice u Cerveteriju; u Vatikanskim muzejima slaže mozaike života Etruščana i drevnih Rimljana; divi se moćnom i nesretnom Laokontu; ubicira svaki spomenik na antičkom rimskom Forumu; nadgleda obnovu veličanstvena Trajanova foruma; razgleda unutrašnjost Koloseja, Aru pacis i Hrvatski zavod sv. Jeronima; diskutira o ljepoti Canopa Hadrijanove vile u Tivoliju, njegova Panteona... U svojoj gimnaziji upoznaje se s rijetkim i starim knjigama koje su knjižnici ostavile generacije klasičara, a popisane su u zasebnoj monografiji koja taj knjiški fond interpretira i kao dragocjeno svjedočanstvo humanističkih obzora koje je splitska sredina stoljećima imala.

Na trećoj i četvrtoj godini, a najbolji i ranije, ako imaju sluha za još itekako žive klasične jezike, mogu uživati na jednom od tri seminara za klasičare. No, na ovome mjestu treba zastati i reći da ove zahtjevne projekte (kojima je načelo da učenik na njima sudjeluje bez osobnog troška) ne bi bilo moguće realizirati, da nije poticaja prof. Marijana Puljiza koji diskretno, ali s jasnim ciljevima, već petnaest godina mirno vodi ovu školu, a nadasve bez svesrdne pomoći Grada, prethodne dvojice gradonačelnika, kao i sadašnjega, gosp. Željka Keruma, i uz poseban interes njegove zamjenice, prof. Anđelke Visković, kao i dožupana Splitsko-dalmatinske županije, gosp. Luke Brčića i Zdravka Omrčena, pročelnika Upravnog odjela za prosvjetu, kulturu i sport.

Od ta tri seminara, onaj ljetni u Starome Gradu na Hvaru pod naslovom *Pharos - antička kultura hvatskog Sredozemlja* održan je ove godine po šesnaesti put! Naš klasičar i bivši polaznik seminara, a sadašnji voditelj, prof. Tonći Maleš razradio je ovogodišnju temu: *Maslina i maslinovo ulje*. Ljepota Staroga Grada, Hektorovićeve Tvrdlja, izlet u Velo i Malo Grablje, Jelsa, prevođenje tekstova Plinija Starijeg i Homera, završna priredba na gradskoj plaži (uz baklje pred nadolazećom olujom), s Odisejem koji će kleknuti pred divnom Nausikajom: sve su to prizori koji će danas bezbrižnim sudionicima seminara ostati među najljepšim uspomenu (a one se uvijek vezuju uz konkretne prostore i ambijente), kojima će se kao zreli ljudi vraćati kao emocionalnim i intelektualnim uporištima, u godinama kad ih život više neće tako maziti.

Vrelinu Starog Grada i užarenog srpnja brzo sustiže rujanski seminar *Varvaria - Kroz tisućljeća sredozemne kulture u Hrvatskoj* koji, kao i prethodni, organiziraju Institut Latina & Graeca i Katedra za staru povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Uz brojne predavače, prema programu koji kroji prof. dr. Bruna Kuntić-Makvić, seminaristi se uvode u prebogatu arheološku topografiju i povijest antičkog i srednjovjekovnog Skradina i Bribira.

Trećim seminarom, *Salonae longae - Od antičke Salone do humanističkog Splita*, kojeg vodi potpisnica ovih redaka, zakoračila je gimnazija daleko iznad propisanog gimnazijskog programa. U suradnji s već spomenutim institucijama i s Filozofskim fakultetom u Splitu, na kojemu kao znanstveni novak radi naša bivša učenica Inga Vilogorac-Brčić, ove smo godine održali seminar kojemu je nazočilo 29 učenika iz Zagreba, Dubrovnika, Splita i Visokog. O različitim aspektima povijesnog lika i štovanja svetoga Dujma nadahnuto su govorili autoriteti poput don Drage Šimundže, Joška Belamarića, Brune Kuntić-Makvić, Bratislava Lučina, don Josipa Dukića... Opet su nam bila širom otvorena vrata Arheološkog muzeja, Galerije Meštrović, Muzeja grada Splita, Marulianuma, Muzeja grada Trogira. A u zadnjem tjednu nadolazeće veljače održat će se seminar posvećen svetom Jeronimu, a osobito aspektima odnosa njegova djela spram antičke tradicije i odjecima koje je ono imalo u hrvatskoj humanističkoj baštini.

Kad sve to savlada, naš klasičar zaokružuje program ekskurzijom po zemlji Muza: Grčkoj. Najuporniji sudjeluju na proljetnom međunarodnom natjecanju u prevođenju odabranih poglavlja iz Cicerona, u njegovu rodnom Arpinu.

Jednako ambiciozni su programi koji su se razvili oko svakodnevne nastave jezičnih razreda. Koliko jezika govoriš, toliko ljudi vrijediš, latinska je poslovice kojom određuju životni put učenici jezičnih odjeljenja. Vrhunski su njihovi rezultati iz engleskog, talijanskog, nezaboravna putovanja po Njemačkoj, Italiji. Uz snažan program prirodnih predmeta, otvorena su im sva vrata za buduću studij. Pridodajmo tome seriju sjajnih mjuzikla u suradnji s britanskim kolegama, koji su bili postavljeni na pozornici Hrvatskog narodnog kazališta; kazališne predstave dočekane su s ovacijama u Lidranu; školski list „Famu” ovjenčan je nagradama.

Usporedo sa stvarnošću koju nam novinske vijesti svakoga jutra žele obojati mračnim temperama, supostoji tako stvarnost ove mladosti - dobro odgajane i obrazovane - koja nam daje nade da očekujemo obnovu onog humanističkog duha u kojemu pronalazimo korijene najboljih plodova vlastite baštine, kojom smo bili legitimirani u širokom kulturnom svijetu. Toliki broj naših učenika koji su se dokazali i u društvenim i prirodnim znanostima, i u tolikim raznovrsnim disciplinama, dokazuje da se u I. splitskoj gimnaziji, tijekom dvadeset godina od njene obnove, obnovio i onaj karakteristični balans u učenju: u njoj se u učenicima pokušava razviti istodobno osjećaj za najbolje tradicionalne vrijednosti i poticati individualnost u kritičkom promatranju svijeta.

Tonći Maleš Pharos 2010.

Naš najstariji seminar za mlade *Pharos* – antička kultura hrvatskog središnjeg mora održan je ovog ljeta po sedamnaesti put. Ovaj je put tema bila maslinovo ulje. Time smo nastavili niz tema ispunjenih snažnom mediteranskom simbolikom koju Hvar od dolaska Parana do danas pruža u velikom izobilju. Predavači su se trudili polaznicima približiti sve spomene i primjene ulja uljike koje, kako se stoljećima u Dalmaciji govori „kripi, liči i svitli“

Lektorate su vodili prof. Ivana Marijanović (I. gimnazija Split) O dobivanju ulja iz Katonovog *De Agri cultura*, prof. Davida Bronzović Švenda i prof. Tonći Maleš (PKG Zagreb) Ulje za sunčanje i Čarolija ulja iz Homerove Odiseje, prof. Inge Šegvić Belamarić Ulje u rimskoj enciklopediji iz Prirodoslovlja Plinija Starijeg.

Uvodno predavanje o povijesti Hvara održala je prof. Jelena Marohnić s Katedre za staru povijest Odsjeka za povijest FF u Zagrebu. O maslinama i ulju kod Grka govorila je prof. dr. Bruna Kuntić Makvić s Katedre za staru povijest Odsjeka za povijest FF u Zagrebu.

Arheološke radionice i stručne obilaske vodili su stručnjaci konzervatori i arheolozi iz Muzeja Staroga Grada

O kvaliteti i kušanju maslinovog ulja prezentaciju je održala gospođa Alajbeg iz Uljare Kaštela.

Posebno je uspješan bio izlet u Velo i Malo Grablje kroz koje nas je proveo gospodin Ante Tudor – Moli Onte koji je svim sudionicima živopisno ispričao o uzgoju maslina i proizvodnji ulja na Hvaru. Nakon ručka polaznici su posjetili i modernu uljaru te obišli Starigradsko polje.

Kruna čitavog seminara bila je završna priredba održana na gradskoj plaži *Kod lanterne* u Starom Gradu. Prizor susreta mnogopatnika Odiseja i bjeloručke Nausikaje u dramatičnom okruženju pred ljetnu oluju doista je sve polaznike i gledatelje i goste ostavio bez daha.